

УДК 378(73)

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії та практики перекладу Національної академії Служби безпеки України
і кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Інституту Філології Київського Національного університету
імені Тараса Шевченка

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ США

Розглянуто проблеми оцінювання рівня якості викладання навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах США. Проаналізовано методи оцінювання викладацької діяльності з погляду оптимізації вітчизняного навчально-виховного процесу.

Ключові слова: оцінювання, педагогічна діяльність, рівень якості, діагностування.

Постановка проблеми оцінювання рівня якості викладання навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах США займає одне із провідних місць у системі оновлення американської освіти. На початку 20-х років XX ст. у Сполучених Штатах розпочалася інтенсивна робота щодо впровадження методу оцінювання рівня якості викладання навчальної дисципліни педагогами у вищих закладах освіти. Такий метод викликав певне невдоволення з боку професорсько-викладацького складу у вищій школі США, оскільки студентам і батькам майбутніх спеціалістів надавалось право оцінювати рівень знань педагогів щодо викладання навчального предмета. У результаті, метод оцінювання рівня якості знань викладачів було розширено і судження студентів і їх батьків не брались за основу у вирішенні кадрового питання.

Зважаючи на зазначене, метою статті є аналіз американського діагностування якості викладання навчальних дисциплін у ВНЗ, що сприятиме виробленню нових підходів у вдосконаленні оцінювання рівня якості вітчизняної педагогічної діяльності.

Так, Г. Стрікланд у праці “Погані вчителі” зазначає, що батьки усвідомлюють некомпетентність педагогів у викладанні навчальної дисципліни, і це також підкреслюють вищі навчальні заклади. Незважаючи на те, що вищі заклади освіти докладають певних зусиль для підвищення якості викладання навчального предмета некомпетентними педагогами, проте існує суттєва проблема діагностування рівня якості знань викладачів. На думку автора, батьки і студенти до складу некомпетентних педагогів у викладанні навчального предмета відносять тих викладачів, які:

- не володіють змістовними і ґрунтовними знаннями зі свого навчального предмета, а мають лише поверхові знання;
- погано здійснюють процес оцінювання рівня якості знань студентів;
- не професійно себе поводять;
- не вміють діагностувати проблеми, які вивчаються;
- приділяють більше уваги методології, ніж процесу викладання;
- володіють судженнями, ідеями, що не відповідають дійсності;
- не ставлять мети навчання [3, 125].

До категорії викладачів, які не володіють змістовними і ґрунтовними знаннями зі свого навчального предмета, а мають лише поверхові, Г. Стрікланд відносить некомпетентних викладачів у викладанні фахової дисципліни.

Діагностування рівня якості знань викладачів США американськими студентами в різних навчальних закладах окремих штатів дало майже однакові результати оцінювання. Усі вони зазначили, що одна третина педагогів не пройшли успішно тест восьмого рівня на визначення професійної придатності та володіння професійними здібностями [3, 126].

Викладачі, які не відповідають стандартам педагогічної діяльності, намагаються відстояти думку, що тестування професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах ігнорує майстерність і індивідуальні вміння педагогів. Вони виконують тести на професійну придатність тому, що їх змушують це робити державні органи управління, й основні функції такого тестування не розкривають їхніх власних знань, умінь і навичок. Отже, більшість штатів не мають стандартизованих тестів на

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ США

визначення рівня якості знань педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США [3, 127].

До категорії викладачів, *які погано здійснюють процес оцінювання рівня якості знань студентів*, Г. Стрікланд відносить педагогів, які не дотримуються правил вищого навчального закладу, не працюють над підвищенням свого фахового рівня й мають низькі результати тестування своєї професійної придатності.

Дослідник не підтримує позитивного ставлення керівників вищого навчального закладу до педагогів, які оцінюють майстерність викладача, винятково за результатами педагогічного оцінювання рівня якості знань студентів і тестування професійних здібностей. Він зазначає, що багато керівників навчальних закладів високо цінують тишу в студентських аудиторіях тому, що вихованці не заважають здійснювати навчально-виховний процес у сусідніх аудиторіях. Дослідник підкреслює: керівники навчальних закладів очікують, що педагоги будуть відстоювати тишу в студентських аудиторіях і саме тому оцінюють вище здібності викладача утримати тишу в аудиторії із студентами, ніж його здібності до процесу викладання навчального предмета й навчання молоді [3, 128].

Студенти, які зацікавлені у вивченні навчального предмета намагаються ґрунтовно його опанувати й тому витрачають багато часу на виконання домашнього завдання. В американській педагогічній літературі цей процес знайшов своє відображення в термінології “time on task” – час на завдання і вивчення навчального предмета. Студенти, які виконали домашнє завдання й добре підготували програмовий матеріал із навчального предмета, бажать, щоб їхні знання були оцінені на відміну від тих, хто не підготувався до заняття. Викладачі, які ігнорують або не вміють правильно організувати процес педагогічного оцінювання знань студентів і не здійснюють його своєчасно, вважаються поганими педагогами. На думку американського вченого, студенти неорганізовані й погано себе поведуть протягом навчання тому, що викладач не вміє здійснити процес оцінювання знань у групі своїх вихованців.

Батьки американських студентів вважають, щоб покращати рівень якості викладання навчального предмета у вищому навчальному закладі, їм необхідно:

- зустрічатися з викладачами й обговорювати питання навчального предмета й не робити поспішних висновків;

- вивчати розклад занять і тривалість перерви, що відокремлює один навчальний предмет від іншого;

- оцінювати результати своїх дітей-студентів в опануванні навчального предмета й аналізувати, які завдання було виконано в аудиторії і скільки;

- підводити підсумок рейтингу навчання у групі, на курсі у вищому навчальному закладі;

- підтримувати ентузіазм викладачів на проведення додаткових занять поглибленого вивчення навчального предмета.

Отже, спільні дії батьків і адміністрації вищого навчального закладу змусять викладачів працювати над підвищенням свого професійного рівня й, таким чином, зменшиться певна кількість педагогів, стурбованих тим, що їх можуть звільнити, якщо вони не будуть дотримуватись відповідних правил вищого навчального закладу й мають низькі результати тестування.

До категорії викладачів, *які не професійно себе поведуть*, належать педагоги, які більшою мірою займаються громадськими дорученнями вищого навчального закладу, ніж викладанням навчальної дисципліни [3, 130]. І це цілком логічно, що саме таким викладачам адміністрація вищого закладу освіти надає більше доручень організаційного характеру і водночас вважає їх кваліфікаційний рівень непрофесійним. До категорії викладачів, які непрофесійно себе поведуть, адміністрація вищого навчального закладу США відносить педагогів, які мають *неестетичний вигляд, не відповідають нормам етичного спілкування із колегами та посадовими особами, не реалізують запланований навчальний план у процесі викладання навчальної дисципліни, ігнорують свої професійні обов'язки*.

Педагоги, які не професійно себе поведуть, часто дозволяють пропускати заплановані заняття навчального процесу без поважної причини. До прогулів не відносяться пропуски занять навчального процесу через хворобу, або нещасні випадки, а тому вони не можуть бути підставою для звільнення викладача вищого навчального закладу.

У нормативних документах університетів не має ніяких постанов, у яких би зазначалося про стосунки педагогів і студентів, зокрема авторитарність викладача у спілкуванні із майбутніми фахівцями, його байдужість до процесу викладання й оцінювання рівня якості знань молоді, а також неадекватна поведінка, яка характеризує його непрофесіоналізм. У такому випадку адміністрація вищого навчального закладу чітко зазначає про невідповідність викладача своїм посадовим обов'язкам.

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ США

До викладачів, які не вміють діагностувати проблеми, що вивчаються Г. Стрікленд відносить педагогів, котрі не володіють проблемами професійно і не зосереджують свою увагу на тому, що студенти – це багатосторонні, добре розвинені особистості й кожен із них має своїх кумирів, і намагається повністю їх наслідувати, як в емоційних, так і в певних діях [3, 131]. Педагогам слід досконало вивчати проблеми тому, що певна кількість студентів краще опановує навчальний матеріал, коли більше задіяні органи слуху, а інші, коли – органи зору і чуття. У кожної особистості органи слуху, зору і чуття працюють неоднаково, тому окремі студенти краще сприймають викладання навчальної дисципліни, коли педагог енергійно й цікаво пояснює матеріал для опанування, а інші, – коли викладач більше використовує роздаткового наочного матеріалу. Опрацьовуючи навчальну літературу і програмовий матеріал самостійно, студенти можуть уявити до 20 версій образів під час читання і водночас мати уявлення своєї проблеми.

Педагог повинен продіагностувати студентів і певною мірою з'ясувати, як викладати навчальний предмет для ґрунтового його опанування: емоційно й цікаво, використовувати роздатковий матеріал більше, ніж пояснення програмового матеріалу, чи приділяти увагу самостійному вивченню навчального предмета.

До категорії викладачів, які приділяють більше уваги методології, ніж процесу викладання, належать педагоги, які приділяють значну увагу новітнім методикам викладання навчального предмета й новим пошукам діагностування якісного рівня знань студентів [3, 133].

Навчання як педагогічний процес, можна розглядати з боку викладача, як процес викладання навчальної дисципліни й оцінювання, що відображає взаємодії викладача і студента, під час якого визначається рівень якості знань студентів, а також можуть бути окреслені сильні і слабкі сторони навчального процесу для подальшого його удосконалення, упровадження нових програм, що сприятиме об'єктивному діагностуванню студентів. Навчання із боку студентів розглядається як складний і загадковий процес, який здійснюється шляхом сприйняття та осмислення інформації від педагога на лекційних і семінарських заняттях або самостійної підготовки студентів, шляхом опанування інформації накопиченої в методичній та дидактичній літературі, а також оцінювання, як результат ґрунтового вивчення навчальної дисципліни.

Отже, навчання студентів – це постійне

повторення, що відбувається шляхом ґрунтового вивчення навчального матеріалу “studying” і відповідно вчитися пізнавати, розуміти, осмислювати та опановувати програмний матеріал «learning». В американській літературі вживається термін “teaching”, що в перекладі означає наукове вчення й навчання, як педагогічний процес викладання навчального предмета, навчати і вчити студентів глибоко пізнавати таємниці навчальної дисципліни.

Г. Стрікленд звертає особливу увагу на навчання як процес викладання, що відбувається в аудиторії і відповідає всім вимогам педагогічної науки та новітнім методикам викладання навчального предмета. Якщо студенти не сприймають викладача з навчальної дисципліни, тоді вони починають неприязно до його ставитись, пропускати заняття й давати свою оцінку навчальному процесу. Студенти вважають викладача обділеним увагою сучасного світу, несправедливим стосовно них і непрофесійним у викладанні навчального предмета. Педагог намагається викладати навчальну дисципліну за всіма вимогами педагогічної науки, а студенти не можуть зрозуміти, що від них вимагає викладач. У такому випадку викладач більше приділяє уваги методології, ніж процесу викладання навчальної дисципліни. Якщо педагог викладає математику, він повинен досконало знати цей предмет і вміти навчити студентів, зосереджуючи увагу на практичному застосуванню їхніх знань, умінь і навичок, якщо педагог викладає мову чи літературу, то йому треба грамотно писати та читати, літературно описувати персонажів, добре володіти програмовим матеріалом із навчальної дисципліни й заохочувати студентів до надбання знань із навчального предмета, якщо педагог викладає іноземну мову, то крім граматичних правил йому необхідно знати і культуру народу, мову якого він викладає, щоб спілкуватися на теми сьогодення.

Натомість важко дослідити, де студенти отримують більше знань із навчальної дисципліни: у процесі викладання навчального предмета педагогом чи самостійного його опанування. Саме з метою оцінювання рівня якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США і проводиться тестування студентів. Студенти анонімно відповідають на поставлені в стандартизованих тестах запитання, які дають можливість адміністрації вищого навчального закладу з'ясувати рівень якості знань педагога і його професійні здібності до процесу викладання навчального предмета.

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ США

Проаналізувавши тестування студентів вищого навчального закладу, викладача ознайомлюють із його результатами. Якщо викладачі отримують позитивні результати анонімного тестування рівня якості знань професорсько-викладацького складу, то це підкреслює ефективність процесу навчання. Студенти задоволені викладанням навчального предмета й між ними та педагогом існує взаємодія у процесі отримання ґрунтовних знань, умінь і навичок, що з'ясовується при діагностуванні їхнього рівня знань.

Батьки, діти яких навчаються у вищих навчальних закладах США, виявляють певну стурбованість, коли навчальну дисципліну викладає педагог, який приділяє більше уваги методології, ніж процесу викладання. Тому вони дотримуються певних правил, а саме: *обережно ставитись до педагогів*, які проводять апробацію своїх досліджень, мають науковий ступінь і обізнані з новими методами викладання навчальної дисципліни; *провести співбесіду із викладачем новатором*, щоб з'ясувати на чому педагог більше зосереджує процес навчання: на викладанні навчальної дисципліни чи на опануванні її студентами. Якщо педагог проявляє надмірну зацікавленість у методах викладання, ніж у вивченні навчальної дисципліни, то його треба тактовно запитати, який метод працює краще і що вивчають студенти з його навчального предмета; *протестувати викладача*, щоб з'ясувати його науковий підхід і зацікавленість до упровадження нових методів навчання. Якщо нові розробки викладання навчального предмета мають позитивні результати в процесі оцінювання якісного рівня знань студентів, то слід підтримувати викладача, який займається науковою діяльністю, щоб підвищити рівень знань студентів в опануванні навчального предмета [3, 134].

До категорії викладачів, які володіють судженнями, ідеями, що не відповідають дійсності, належать педагоги, які не зосереджуються на цілях викладання навчальної дисципліни й діагностуванні рівня якості знань студентів, а надають перевагу політичним, соціальним і культурним аспектам [3, 136].

Дослідники Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі розробили 145 суджень і ідей, які мають бути висвітлені в процесі викладання вищого навчального закладу. У результаті опитування викладачів цього університету, з'ясувалося, що педагоги висвітлюють лише 8 із них у процесі викладання навчальної дисципліни, зокрема: *самооцінка викладача й почуття власної поваги, ставлення до вищого*

навчального закладу, досягнення педагога у процесі педагогічної діяльності, висвітлення проблем суспільства, висвітлення власного бачення й суджень, щодо проблем суспільства, дружельюбність педагога, незалежність, заняття спортом.

Натомість, студенти опановують навчальні предмети й готуються до написання тесту на отримання диплома про вищу освіту, але для їх досконалого самовираження педагога так і не розглядають більше ніж 8 ідей із розроблених.

Вищі навчальні заклади ставлять високі вимоги до студентів, щоб вони були висококваліфіковані і вміло застосовували свої знання, вміння й навички у своїй практичній діяльності. Якщо майбутні спеціалісти не зовсім готові до свого самовираження в самостійному житті, тому треба більше уваги приділяти процесу викладання навчальної дисципліни і піднімати рівень якості знань педагогів; саме так зазначають керівники вищих навчальних закладів і їх підтримують батьки студентів. Останки ставлять питання про рейтинг викладача і вважають, що на роботу до вищого навчального закладу треба брати педагогів, які:

- витримують стандартизовані тести оцінювання рівня якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах і звітують про свої результати;

- мають успішні результати зовнішнього тестування професорсько-викладацького складу;

- дотримуються мети навчання у певному закладі освіти й мають позитивні результати оцінювання рівня якості знань студентів.

До категорії викладачів, які не ставлять мети навчання Гай Стрікланд відносить педагогів, які не висвітлюють завдань навчання у вищому навчальному закладі у процесі викладання і тому студенти мають низькі результати рівня якості знань у процесі оцінювання, що водночас підтверджує низький рівень викладання навчальної дисципліни [3, 139].

Гай Стрікланд зазначає, що студенти із досвідченими педагогами мають нижчі результати рівня якості знань у процесі оцінювання тому, що педагоги проявляли належний ентузіазм в перший рік своєї педагогічної діяльності, а всі наступні роки вони лише повторюють цілі і завдання у процесі викладання. Педагоги, що розпочинають свою педагогічну діяльність опановують викладання навчальної дисципліни з великим ентузіазмом і студентів завантажують самостійними завданнями [3, 142]. З таким твердженням важко погодитися тому, що результати рівня якості знань студентів і процес

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА РУБЕЖЕМ

викладання навчальної дисципліни не залежить від стажу педагогічної діяльності викладача та кількості виконання самостійних завдань, а від знань, умінь і навичок педагога викладати навчальну дисципліну і педагогічних принципів оцінювання: об'єктивності, регулярності, переконливості і усвідомленості, вимогливості та науковості, індивідуального підходу, доброзичливості, заохочення і стимулювання, творчого володіння виховними засобами оцінювання, творчо-емоційного взаємозв'язку викладача і студента, педагогічної майстерності [1, 46].

Висновок. Отже, можна дійти висновку, що досвідчені викладачі й педагоги, які розпочинають свою педагогічну діяльність, повинні ставити за мету викладання навчальної дисципліни й чітко виконувати цілі та завдання її ґрунтового опанування.

На основі порівняльно-педагогічного аналізу, встановлено важливу роль підходів до стандартизації процесу діагностування якісного рівня знань викладачів у вищих навчальних закладах, що забезпечують об'єктивність, науковість, обґрунтованість і переконливість

діагностики якісних показників професійної підготовки професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах США, які сприятимуть виробленню нових підходів у вдосконаленні оцінювання рівня якості вітчизняної педагогічної діяльності.

Вивчення зарубіжного досвіду з питань рівня якості педагогічної діяльності викладачів США та застосування нових методів діагностування професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах України допоможе підвищити рівень викладання навчальної дисципліни у вітчизняних закладах освіти

1. Зварич І.М. Педагогічні засади оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США: Монографія. – К.: Фенікс, 2008. – 210 с. Бібліогр.: С. 188 – 210.

2. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність: Наук. видан. / Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, І.В. Філончук. – К.: Майстер клас, 2007. – 272 с.

3. Strickland G. "Bad Teachers" – Pocket Books. – N.Y., London, Toronto, Sydney, Tokyo, 1998. – 178 p.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2009

УДК 37.02(477)

Ігор Андрощук, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики трудового і професійного навчання
Хмельницького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА РУБЕЖЕМ

У статті проаналізовано досвід організації технологічного профілю учнів старшої школи за рубежом, подана характеристика організації технологічного профільного навчання в окремих зарубіжних країнах.

Ключові слова: *трудова і технологічне навчання, технологічні профілі, виробництво, сільське господарство, зарубіжжя.*

Вступ. В процесі реформування системи освіти змінилися погляди науковців на освітню галузь "Технологія" і технологічну підготовку учнів, зокрема. Спостерігається тенденція до посилення її зв'язків з виробництвом та підвищення рівня підготовки випускників шкіл до трудової діяльності. У провідних країнах світу школи, орієнтуючись на місцеві потреби регіону, забезпечують варіативність вибору навчання та акцентують увагу на предметах практичного спрямування. При цьому, важливе значення у реформуванні

шкільної освіти в зарубіжних країнах відводиться ролі загальної освіти, трудового, технічного (політехнічного) навчання і виховання, розв'язанню соціально-економічних проблем суспільства шляхом набуття елементарних трудових навичок, розширення трудового досвіду учнів, формування техніко-технологічних та економічних знань, практичних умінь і навичок продуктивної праці, оволодіння певною допрофесійною та професійною підготовкою, розширення політехнічного світогляду і розвитку творчих здібностей учнів на основі взаємозв'язку